

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Mars 1873, kl. 12 midd.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i gällande lag
angående tioårig preskription.*

Uti 1 § af Kongl. Förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 Mars 1862 är såsom regel stadgadt, att hvar, som har fordran hos annan i penningar, eller hvad det är, skall den genom stämning eller lagsökning, eller eljest skriftligen eller mundtligen, hos gäldenären kräfva inom tio år från den dag, då skuldebref eller annan handling, hvarå fordran grundad är, gafs, eller fordringen annorledes tillkom, och att, om fordran ej är till betalning förfallen så tidigt, att den inom tio år sökas eller kräfväs kan, borgenär bör, inom sagda tids förlopp, gäldenären derom erinra. Försummar borgenär att sin fordran sålunda bevaka har han, jemlikt 2 § i samma Kongl. förordning, sin talan emot gäldenären förlorat.

Såsom undantag från nämnda regel finnes i åberopade förordningens 20 § stadgadt: »För fordran hos bank- eller allmänt penningeverk, efter sedel eller annan löpande förbindelse, gälle ej hvad om tioårig preskription eller bevakning efter årsstämming nu sagdt är, utan lände till efterrättelse hvad derom särskildt är stadgadt. Samma lag vare angående medel, som blifvit insatta i Landtränteri, i Rikets Ständers Bank eller Riksgälds-kontor, eller under annan allmän vård.»

Bih. till Riksd. Prot. 1873. 7 Saml. 6 Häft.

Herr *J. F. Fredricson* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 182), som blifvit till Lag-Utskottet remitterad, anført, att i allmänna rörelsen förekomme åtskilliga enskilda korporationers förbindelser och obligationer, förfallna till betalning efter längre tid än tio år från deras utgifningsdagar. Så t. ex. hade städerna Stockholm, Ystad, Eksjö m. fl. upptagit lån emot sådana obligationer. Enahanda förhållande inträffade med obligationer, utgifna af enskilda bolag. Dessa korporationer eller bolag kunde icke räknas till allmänna penningeverk. Enligt motionärens åsigt borde den förmån i omförmälda hänseende, som åtföljde sådana verks obligationer, tillkomma äfven obligationer af städers administrationer och af enskilda bolag; och för att förekomma framtida ovisshet och oreda härutinnan har motionären föreslagit, "att hvad om tioårig preskription är stadgadt ej må gälla sådana obligationer eller förbindelser, som äro tryckta eller graverade och vid deras utfärdande åtföljas af ränte- eller vinstutdelningskuponer samt förfalla mer än tio år efter deras utgifningsdag."

I sammanhang härmed och med förmålan, hurusom det understundom händt, att statens, bankers eller enskilda korporationers förbindelser, jemte åtföljande kuponer, genom olyckshändelser gått förlorade, samt innehafvare eller egare af de derpå grundade fordringar derigenom blifvit satta ur stånd att göra sin fordringsrätt gällande, men att en möjlighet borde dem beredas att icke desto mindre utfå sina fordringar, har herr Fredricson vidare föreslagit, att en särskild lag utfärdas, som bestämmer de villkor, under hvilka dylika fordringsegare må, fastän fordringsbevisen förlorats, kunna sin rätt utbekomma, och att åt Lag-Utskottet uppdrages att afgifva förslag till en sådan lag."

Beträffande det förra af dessa förslag, så torde få anses som ostridigt, att de i allmänhet i lag gifna bestämmelser om preskription för utsökning af fordran icke utan stora olägenheter kunna iakttagas i fråga om sådana fordringsbevis, som förslaget afser. Under senare tider har det blifvit allt mer och mer brukligt, att kommuner och större bolag, när de upptaga amorteringslån, för sådant ändamål utgifva räntebärande tryckta eller graverade obligationer, hvilka, afsedda att gå i allmänna rörelsen, utställas att infrias efter bestämd plan, merendels omfattande någon längre tidrymd t. ex. 40 eller 50 år. Spridningen af dylika värdepapper är naturligtvis i första rummet beroende af förtroendet till utgifvarens vederhäftighet; men i den allmänna rörelsens och kreditens intresse är det angeläget, att deras bibehållande vid gällande kraft ej blir förenadt med större besvär för fordringsegaren än som oundgängligen erfordras med hänseende till preskriptionslagens ändamål, att bringa reda i rättsförhållandena och förebygga orättmätiga fordringsanspråk. Härvid är att märka, att an-

talet af obligationer, hvilka för ett och samma lån utgifvas, oftast är ganska stort och att, enär för deras infriande alltid finnes på förhand uppgjord en bestämd plan, någon särskild, från denna plan afvikande uppgörelse emellan fordringsegare och gäldenär här icke gerna kan komma i fråga. Amorteringsplanen innebär för den senare en ständig påminnelse om de för lånets amortering regelmässigt återkommande liquidier, och så länge skulden icke är till betalning förfallen torde det följaktligen vara temligen öfverflödigt, att gäldenären om densammas tillvaro särskildt underrättas af fordringsegaren.

Om man, på sätt motionären föreslagit, allenast stadgar, att de allmänna föreskrifterna om tioårig preskription icke skola gälla i afseende på obligationer af ifrågavarande beskaffenhet, utan att några andra bestämmelser sättas i stället, skulle följden blifva, att dylika obligationer i allmänhet aldrig förlorade sin egenskap af laggiltiga fordringsbevis. Ett så fullständigt öfvergifvande af den grundsats, hvarpå lagen om preskription hvilar, synes hvarken välbetänkt eller behöfligt; ty åsyftade ändamålet torde lämpligen kunna vinnas derigenom, att preskriptionstiden i detta fall räknas, icke från förbindelsens utgifvande, utan från den dag, då den till betalning förfaller. Att i likhet med motionären inskränka undantagsstadgandet till sådana obligationer, hvilka äro åtföljda af ränte- eller vinstutdelningskuponer, dertill kan Utskottet ej finna giltiga skäl, helst de i allmänna rörelsen förekommande räntebärande obligationer icke alltid äro åtföljda af dylika kuponer. Deremot, och då försigtigheten bjuder, att lagstiftningen icke utan alla garantier i afseende på beskaffenheten af utgifvarens verksamhet medelst ett sådant stadgande underlättar spridningen af tryckta eller graverade förbindelser, hvilka af hvem som helst kunna utgifvas för att sättas i omlopp bland allmänheten, anser Utskottet, att stadgandet bör sträcka sig endast till förbindelser utgifna af kommun eller bolag, hvars ordning blifvit af Kongl. Maj:t fastställd.

På dessa skäl och i anledning af det nu omhandlade förslaget, får Utskottet värdsamt hemställa,

1:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning så lydande:

Har kommun eller bolag, hvars ordning blifvit af Konungen fastställd, för upptagande af amorteringslån utgifvit tryckta eller graverade förbindelser, räknas den i Förordningen den 4 Mars 1862 stadgade preskriptionstid från den dag, sådan förbindelse efter utlottning eller eljest, enligt amorteringsplan, till betalning förfaller; dock gälla för enskilda bankers tryckta eller graverade förbindelser hvad derom särskildt är stadgad.

Hvad åter angår motionärens senare förslag, hvarmed åsyftas att, i fråga om »så väl statens eller bankers som ock enskilda korporationers förbindelser, jemte åtföljande kuponer», utväg måtte beredas vederbörande fordringsägare att utfå sin fordran oberoende deraf att fordringsbeviset genom olyckshändelse må hafva gått förloradt, så kan Utskottet icke finna något giltigt skäl, hvarföre särskildt dessa fordringsbevis, men icke andra förbindelser, hvilka i ifrågavarande afseende hafva alldeles samma betydelse som de förra, borde göras till föremål för en lagstiftning i angifna syftet; och får Utskottet af sådan anledning hemställa,

2:o) att motionen i denna del måtte af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

Stockholm den 3 Mars 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservationer:

af Herr *von Gegerfelt*: »Att lagens stadgande om tioårig preskription förklarats icke vara tillämplig på fordran hos bank eller allmänt penningverk efter sedel eller annan löpande förbindelse som tryckt eller graverad utgifves, har sin grund deruti att sådana fordringsbevis hafva till ändamål att i allmänna rörelsen circuleras såsom mynt och skulle i väsentlig mån blifva dertill otjenliga om innehafvaren behöfde vidtaga särskild åtgärd för bibehållande af deras gällande kraft, i öfverensstämmelse hvarmed sådana fordringar jemväl enligt §§ 93 och 108 i Konkurslagen äro undantagne från bestämmelserna om bevakning och ackord i konkurs. Ett sådant ändamål hafva deremot icke de i Utskottets betänkande afsedda obligationer. Äfven om de, till följd af den lätthet hvarmed öfverlåtelsen sker, blifva mera rörliga än vanliga skuldsedlar, äro de likväl till sin natur i afseende på preskriptionslagen till dessa senare hänförlige. Faran för innehafvaren

af

af en sådan obligation att genom preskription förlora sin rätt är ytterst ringa. De årligen skeende räntebetalningarne afbryta preskriptionen och om, hvilket ej gerna kan förutsättas, förvaltarne af kommunens eller bolagets angelägenheter skulle mot bättre vetande förneka att räntebetalning under sistförflutna tio åren skett, torde bevisningen derom, i följd af den offentlighet sådana räntebetalningar likasom låntagarnes räkenskaper vanligtvis erhålla, icke vara svår att åstadkomma. Deremot kan nu gällande preskriptionslag, derest obligationen förkommer, lända dess egare till förman igenom att sätta låntagaren i tillfälle att utan fara för efterräkning inom en ej alltför aflägsen tid beloppet utbetala. På dessa skäl, och med anmärkning att beräkningen af preskriptionstiden för ifrågavarande fordringar från deras förfallotid, under det den för öfriga fordringar beräknas från deras tillkomst, ej väl står tillsammans med den enhet och konsekvens som en god lagstiftning oafvisligen kräfver, hemställer jag vördsamt

att motionens första punkt måtte af Riksdagen afslås.

Då motionären ej ens antydt, på hvilka grunder han anser den i 2:dra punkten åsyftade lag böra utarbetas samt i allt fall, derest hans framställning i 1:sta punkten varder afslagen, en sådan särskild lag för ifrågavarande fordringar icke, eller åtminstone ej i vidsträcktare mån än för alla öfriga, blifver erforderlig, hemställer jag vidare

att motionens andra punkt måtte lemnas utan vidare afseende.»

af Herr Friherre *Nordenfalk*, som instämt med Herr von *Gegerfelt*;
samt

af Herr Grefve *Mörner*.

Herrar *Carlén*, Friherre *Wrede*, *Holmberg* och *Hasselrot* hafva begärt få antecknadt att de i motionens behandling inom Utskottet icke deltagit.